

Inés Suárez – kobieta wśród konkwistadorów

5 września 2022

Kobieta o ognistym temperamentcie i niezwyklej odwadze – tak można w skrócie opisać Inés Suárez. Chociaż dzieło podbojów i odkrywania nowych lądów zarezerwowane było głównie dla mężczyzn, istotnie zapisała się ona w historii wypraw zdobywczych w Ameryce Środkowej i Południowej, stając się jedną z najsłynniejszych hiszpańskich konkwistaderek.

Inés Suárez i rola kobiet w hiszpańskich wyprawach zdobywczych

Udział kobiet w hiszpańskim podboju Nowego Świata to temat marginalizowany, a często całkowicie pomijany przez kronikarzy dokumentujących historię konkwisty. Długie podróże, uciążliwe marsze, starcia zbrojne z miejscową ludnością, głód czy zmęczenie – to nieodłączne aspekty wypraw, które w wyobrażeniu szesnastowiecznych kronikarzy raczej nie licują z delikatną naturą kobiet. A jednak nierzadko dobrowolnie decydowały się one na udział w ekspedycjach. Jak przyznał brytyjski historyk Henryk Kamen – „pomimo swojej stosunkowo niewielkiej liczebności uczestniczyły one we wszystkich etapach budowy hiszpańskiego imperium”. Jakie motywy przekonywały je do uczestnictwa w niebezpiecznych wyprawach?

W większości przypadków nie było to pragnienie złota czy zaszczytów płynących z tytułu odkrycia nowego lądu czy kolonizacji. Często wyruszały na wyprawy po to, by uniknąć długotrwałej rozłąki z ukochanym – szczególnie, że niektóre z nich zakładały z góry akcję osiedleńczą. Podczas ekspedycji pełniły wiele różnych funkcji – służących, kucharek, praczek. Świadectwo takiej posługi kobiet można znaleźć w korespondencji Isabel de Guevara, kobiety, która w 1536 roku

wzięła udział w wyprawie Pedro de Mendozy w okolicy dorzecza Río de la Plata.

Ujęła to ona w następujący sposób: „Gdy przybyliśmy do portu Buenos Aires, nasza wyprawa liczyła 1500 osób, ale mieliśmy tylko niewiele pożywienia i zapanował taki głód, że po trzech miesiącach tysiąc osób już nie żyło. Mężczyźni tak osłabli, że wszystkie prace spadły na ramiona biednych kobiet, które prały odzież, pielęgnowały mężczyzn i dbały o ich czystość, przygotowywały im te nędzne resztki pożywienia, jakie jeszcze pozostały, pełniły warty, podsycały ogniska, ładowały kusze, kiedy trzeba było stoczyć walkę z Indianami, a nawet strzelały z armaty. Dalej wspomniała również o karczowaniu lasów, oczyszczaniu pól czy zbieraniu plonów. Co prawda Isabel de Guevara napisała ów list dwadzieścia lat po wyprawie, starając się o nadanie ziemi, stąd jej relacja może być nieco przerysowana. Nie ulega jednak wątpliwości, że kobiety na różny sposób wspierały mężczyzn w wyprawach. Przygotowywały im żywność, opatrywały rany, a w razie potrzeby niektóre z nich odważnie sięgały po broń i po funkcje kierownicze. Przykładem takiej kobiety jest Inés Suárez”.

Inés Suárez – droga do konkwistadorki

Inés Suárez urodziła się najprawdopodobniej w 1507 roku w hiszpańskiej Plasencji w regionie Estremadura. Kraina ta miała szczególne szczęście do konkwistadorów – wydała tak sławnych odkrywców, jak choćby Francisco Pizarro, Hernán Cortés czy Vasco Núñez de Balboa. Niewiele wiadomo o dzieciństwie przyszłej konkwistadorki, poza tym, że jej matka była krawcową – i ten też fach przekazała córce – ojciec zaś stolarzem. W 1526 roku, w wieku dwunastu lat, Inés Suárez wyszła za mąż za Juana de Málaga. Niedługo przyszło jej jednak cieszyć się życiem małżeńskim. Wkrótce po ślubie jej mąż wyruszył na podbój Ameryki.

Inés Suárez cierpliwie czekała na powrót mężczyzny. Gdy jednak minęło dziesięć lat, a po nim nie było ani śladu, postanowiła wyruszyć na poszukiwanie zaginionego męża. W 1537 roku otrzymała królewską licencję na podróż i wyjechała do Nowego Świata. Najpierw dotarła na Karaiby, później zaś do Peru. Tam dowiedziała się, że Juan de Málaga zginął w bitwie pod Las Salinas w pobliżu Cuzco w trakcie hiszpańskiego podboju Peru. Kobieta postanowiła pozostać w tym mieście, utrzymując się z encomiendy odziedziczonej po mężu (encomienda był to system „zawierzenia” tubylców najeźdźcom, wiążący się z nałożeniem obowiązku ich chrystianizacji oraz przywilejem żądania od nich pracy). Prawdopodobnie tam właśnie poznała Pedra de Valdivię.

Inés Suárez – na podbój nieznanego

Zwykła znajomość szybko przerodziła się w romans. Kiedy więc Pedro de Valdivia otrzymał od Francisca Pizarro pozwolenie na podbój ziem na południe od Peru, zwanych Chile, Inés Suárez postanowiła wyjechać wraz z nim. Dla zachowania pozorów Valdivia przedstawił ją jako służącą, był już bowiem żonaty. Wyprawa wyruszyła końcem 1539 roku. Mimo początkowych trudności z pozyskaniem członków ekspedycji, w październiku 1540 roku liczyła ono około 150 osób.

Już od początku wyprawy Inés Suárez wyróżniała się zaradnością i twardym charakterem, które nie raz uratowały życie członków załogi. Tak było przykładowo podczas przeprawy przez pustynię Atacama. Podczas jej przemierzania Hiszpanom zaczęło brakować wody, a jej odnalezienie – ze względu na brak widocznych źródeł – było niemałym problemem. Nieocenione okazały się tu umiejętności Inés Suárez. Potrafiła ona odnajdywać ukryte podziemne źródła przy użyciu różdżki z gałęzi, co pozwoliło uratować uczestników wyprawy przed odwodnieniem. Wkrótce uratowała też życie samego Valdivii.

Pewnego razu do obozu przybył Pedro Sánchez de la Hoz, który również posiadał uprawnienia do podboju Chile. Chociaż

Valdivia zawarł z nim ugodę, na mocy której stali się współnikami podboju, wkrótce rozpoczęli rywalizację o dowództwo wyprawy. Zazdrosny o to, że przypadło ono rywalowi, Pedro Sánchez de la Hoz przybył do obozu z zamiarem zamordowania Valdivii. Z racji tego, że nie zastał go w obozie, postanowił wszcząć bunt przeciwko jego dowództwu. Inés Suárez zniweczyła jego zamiary, doprowadzając do uwięzienia spiskowca oraz pilnując tego, by trafił on w ręce dowódcy. O sile swego charakteru dowiodła jednak najdobitniej w czasie niespodziewanego ataku Indian.

Inés Suárez: odważna i bezwzględna

W nocy z 10 na 11 września 1541 roku oddziały Indian napadły na Santiago. Moment ataku nie był przypadkowy. Wtedy to właśnie Pedro de Valdivia na czele kilkudziesięciu ludzi opuścił miasto, aby spacyfikować okolicę – miejscowi Araukani, zwani też Mapuchami, nie godzili się bowiem z obecnością najeźdźców, odmawiając podporządkowania i jawnie demonstrując wrogą postawę. Indianie zaatakowali, gdy siły konkwistadorów były znacząco osłabione. Otoczyli Santiago ze wszystkich stron i zaczęli niszczyć prymitywne zabudowania. Głównym ich celem był jednak dom Valdivii, gdzie znajdowali się uwięzieni przezeń kacykowie – przywódcy plemienni.

Widząc determinację, z jaką Indianie napierają na dom Valdivii, Inés Suárez zrozumiała, że owi kacykowie mają kluczowe znaczenie dla ataku. Dlatego też chwyciła szpadę i udała się do pomieszczenia, w którym przebywali uwięzieni. Tam kazała pilnującym ich strażnikom – Franciscowi Rubio i Hernandowi de la Torre – zabić zakładników. Gdy zaskoczeni tym śmiałym poleceniem strażnicy nie wiedzieli co robić, Inés Suárez wzięła sprawy w swoje ręce i sama ścięła wszystkich kacyków. Następnie kazała wynieść ciała straconych na plac, aby atakujący mogli zobaczyć, co spotkało ich przywódców. Odważne posunięcie przyniosło zamierzony efekt. Skonsternowani Indianie stracili zapał do walki. Zyskali go zaś Hiszpanie i

ostatecznie udało im się ocalić miasto.

Zniszczenia były ogromne – zginęło ponda dwadzieścia koni, co na tamte czasy było dużą stratą, oraz większość zgromadzonych na dwa lata zapasów żywności. Pedro de Valdivia nagrodził jednak bohaterstwo Inés Suárez, nadając jej ziemię za uratowanie miasta.

Kontrowersyjna pozycja Inés Suárez

Inés Suárez wywarła znaczący wpływ na losy wyprawy do Chile, co wynikało niewątpliwie z pozycji, jaką dawał jej romans z Valdivią. Prawdopodobnie to ona wyznaczyła miejsce, w którym powstało Santiago de Chile (wówczas Santiago del Nuevo Extremo). Uczestniczyła często w podejmowaniu ważnych decyzji, dotyczących chociażby wielkości przydziałów ziemi i złota dla członków wyprawy. Oskarżano ją wreszcie o obsadzenie rady miejskiej i wpływanie na wszystkie decyzje Valdivii. Silna pozycja kobiety coraz bardziej zaczęła przeszkadzać Hiszpanom. Dlatego też wystosowali do królewskiego wysłannika Pedro de la Gasca liczne skargi na dowódcę. Chociaż ten widział, że wiele z nich jest bezpodstawnych, jednej zaprzeczyć nie mógł – Pedro de Valdivia żył z Inés Suárez, podczas gdy w Hiszpanii mieszkała jego żona Marina Ortíz de Gaete.

Mężczyzna nakazał gubernatorowi zakończyć nielegalny związek, Inés postawiono zaś warunek – albo poślubi kogoś z ludzi byłego kochanka, albo opuści Chile. Nie chcąc odchodzić z miasta, w którego założeniu uczestniczyła, w 1549 roku wyszła za jednego z kapitanów Valdivii – Rodrigo de Quirogę. Ponieważ został on później gubernatorem Chile, Inés Suárez stała się w końcu legalną gubernatorową. Od czasu zawarcia związku małżeńskiego wiodła spokojne, pobożne życie, przyczyniając się wraz z mężem do budowy kościoła i klasztoru w Santiago. Tam też zmarła w 1580 roku.

Postać Inés Suárez w kronikach

Chociaż Inés Suárez zapisała się w historii hiszpańskiej konkwisty pozytywnymi zgłoskami, była postacią kontrowersyjną. Wywodząca się raczej z niższych warstw społecznych, żyjąca w konkubinacie z Pedro de Valdivią, śmiało sięgająca po władzę i wreszcie brutalnie mordująca kacyków – to wszystko zdecydowanie nie przystaje do typowego obrazu Hiszpanki. Kronikarze nie przedstawili jej jednak w negatywny sposób. Wręcz przeciwnie – ukazali ją jako przykład odważnej bohaterki, wyróżniającej się na tle nieradzących sobie z sytuacją mężczyzn. Samo zabicie kacyków tłumaczyli dobrym rozeznaniem sytuacji i pragnieniem ratowania miasta, wspominając również o tym, że objęła opieką lojalną ludność indiańską, nie żywiąc doń uprzedzenia czy urazy.

Stanowczo inny obraz kobiety wyłania się z akt procesu, jaki wytoczono Valdivii – w nich Inés Suárez jawi się jako intrygantka żyjąca w grzechu oraz manipulująca kochankiem dla osobistych korzyści. Należy jednak mieć na uwadze fakt, iż zeznający celowo akcentowali negatywne cechy kobiety, by pogrążyć w ten sposób Valdivię. Po zestawieniu ze sobą tych dwóch obrazów oraz opisów dokumentujących całokształt aktywności Inés Suárez, wyłania się postać kobiety odważnej i pewnej siebie, dbającej o swoją pozycję i wpływy, ale i zaangażowanej w tworzenie społeczności na zdobytych terytoriach.

Autorstwo: Natalia Pochroń

Źródło: [Histmag.org](https://histmag.org)

Licencja: [CC BY-SA 3.0](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/)

Bibliografia

1. Berrueta J., „La tragedia de Inés Suárez, la primera conquistadora española en América, por querer salvar a su marido”,
dostęp: 23.04.2022,

https://www.elespanol.com/mujer/mujeres-historia/20200730/tragedia-ines-suarez-primera-conquistadora-espanola-america/508949686_0.html

2. Chasteen J. C., „Ogień i krew. Historia Ameryki Łacińskiej”, tł. K. Bartuzi, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 2007.

3. Echenique M. P., „Maletas de 25 Chilenas Choras”, Fundación Futuro, 2019, dostęp: 23.04.2022, <https://issuu.com/fundacionfuturo/docs/mujeres-2019>

4. Grzegorzewska K., „Rola kobiet w hiszpańskich wyprawach zdobywczych w Ameryce Środkowej i Południowej w XVI w.”, „Acta Universitatis Lodzensis. Folia Historica”, nr 95, 2015.

5. Valero S. F., „La cruel y devota conquistadora, Inés de Suárez (1507-1580)”, dostęp: 23.04.2022, <https://www.mujeresenlahistoria.com/2013/10/la-cruel-y-devota-conquistadora-ines-de.html>

6. Portocarrero M., „Inés Suárez: La conquistadora de Chile, una mujer que rompe con las barreras de género”, „Letras Femeninas”, vol. 36, no. 2, 2010, <https://www.jstor.org/stable/23022111>